א) ועולה גופה מנלן דכתיב 1אל יסוד מזבח העולה למד [א] על עולת חובה שטעונה יסוד אי מה להלן [ב] שתי מתנות שהן ארבע אף כאן שתי מתנות שהן ארבע אמר אביי למה לי למכתב 2סביב בעולה 3סביב בחטאת [ג] ג) הוו שני כתובין הבאין כאחד ג) וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר הוי אשם שלשה ושלשה ודאי אין מלמדין: הבכור נאכל לכהנים [ד]: ת"ר ז) מנין לבכור שנאכל לשני ימים ולילה שנאמר 4ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין ח) הקישו הכתוב לחזה ושוק של שלמים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד וזו שאלה נשאלה לפני חכמים בכרם ביבנה בכור לכמה נאכל נענה ר"ט ואמר לשני ימים ולילה אחד היה שם תלמיד אחד שבא לבית המדרש לפני [ה] חכמים תחלה ור' יוסי הגלילי שמו אמר לו רבי מנין לך אמר לו בני שלמים קדשים קלים ובכור קדשים קלים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד אמר לו רבי בכור מתנה לכהן וחטאת ואשם מתנה לכהן מה חטאת ואשם ליום ולילה אף בכור ליום ולילה אמר לו [ו] נדון דבר מ(תוך) דבר ונלמד דבר מ(תוך) דבר מה שלמים אין באין על חטא אף בכור אינו בא על חטא מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד אמר לו רבי נדון דבר מדבר ילמד [ז] דבר מדבר חטאת ואשם מתנה לכהן [ח] ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין באין בנדר ונדבה אף בכור אינו בנדר ונדבה מה חטאת ואשם נאכלין ליום [ט] אחד אף בכור נאכל ליום אחד קפץ ר"ע ונסתלק ר"ט אמר לו הרי הוא אומר י) ובשרם יהיה לך [י] הקישן הכתוב לחזה ושוק של שלמים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד אמר לו [יא] היקשתו לחזה ושוק של שלמים ואני מקישו לחזה ושוק של תודה מה תודה נאכלת ליום ולילה אף בכור נאכל ליום ולילה אמר לו הרי הוא אומר ובשרם יהיה לך שאין ת"ל לך יהיה [יב] ומה ת"ל לך יהיה י) הוסיף הכתוב הויה אחרת בבכור ק) וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להן ט) צאו ואמרו לו לר"ע [יג] טעית תודה מהיכן למדה משלמים [וכי] דבר הלמד בהיקש י) חוזר ומלמד בהיקש הא אין עליך לידון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון ור' ישמעאל האי לך יהיה מאי עביד ליה כ) לימד על א בכור בעל מום שהוא מתנה לכהן ל) שלא מצינו בכל התורה ס) ור"ע יליף ליה מבשרם חד תם וחד בעל מום ור' ישמעאל מבשרם דהנך בכורות קאמר במאי קמיפלגי מ"ס מ) הימנו ודבר אחר הוי היקש ומ"ס לא הוי היקש בשלמא למ"ד לא הוי היקש היינו דכתיב 5וכן יעשה לאהל מועד י) כשם שמזה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך ב מזה בהיכל וכשם שלפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך ג מזה בהיכל אלא למ"ד הוי היקש מאי איכא למימר ס) מקומות הוא דגמירי מהדדי

רש"י

ועולה גופה מנלן. כדי נסבה דהא מק"ו ילפינן לעיל בפירקין [דף נא.] והאי קרא לדרשא אחרינא אוקימנא וקילור דברים הוא [יד] דנקט לה מקרא דאי לאו ק"ו הוה ילפינן לה מיניה: **אי מה כו' אף כאן.** דבכור [טו] זריקה זריקה מעולה ילפינן מה להלן ד' מתנות שתים שהן ארבע: **סביב בחטאת.** במילואים ע) ובעולה. פ) מסביב שמעינן ביה ד' מתנות שסובב [טז] בדמה רוחות המזבח: **אין מלמדין.** ואע"ג דהכא לאו בנין אב הוא באין ללמוד אשמעינן אביי דשני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין אפי' בג"ש אותו דבר שנכתב בשניהן: **ובשרם יהיה לך.** בבכור כתיב: **לחזה ושוק של שלמים.** ולקמיה פריך [יז] לשל תודה אקשינן: **בכרם.** ת"ח יושבין שורות [יח] ככרם כך מפורש בברכות ירושלמי צ): **שבא לבית המדרש תחלה.** היא היתה תחילת ביאתו לפניהם ביבנה: **וחטאת ואשם מתנה לכהן.** אבל שלמים לבעלים: **נדון דבר מדבר.** כלומר שכמותו ודומה לו: **אין באין על חטא.** כחטאת ואשם: **אינו בא בנדר ובנדבה.** לאפוקי שלמים דבאין בנדר ובנדבה: **ונסתלק.** נשתתק: **הקישו הכתוב.** ואין משיבין על ההיקש ק): **הוסיף לך הכתוב כו'.** כלומר מודה אני לדבריך שלחזה ושוק של תודה [יט] צריכין אנו להקישו דתפסת מועט תפסת מיהו מדהדר הכתוב בסיפיה דקרא לך יהיה דלא איצטריך דהא כתיב ברישיה יהיה לך הוסיף לו הכתוב הויה אחרת כמו זו הבאה לו בהיקש: ה"ג **וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להם לאו ואמרו לו לר"ע טעית תודה מהיכן למדה משלמים ודבר** [כ] **הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אין עליך כו'.** טעיתה במה שחזרת בך מהיקש שלמים ואתה מקישו לתודה דלא למדו הכתוב אלא משלמים דאי מתודה חזה ושוק לא כתיב בה אלא מדאיתקש תודה לשלמים נפקא לן בה חזה ושוק בת"כ ר) דתניא לפי שיצאה תודה לידון בדבר החדש שטעונה לחם יכול אין לך בה אלא חידושה ת"ל ש) תורת זבח השלמים אם על תודה מה שלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אף תודה כו' [כא]: **ודבר הלמד בהיקש יחזור** [כב] **וילמד על הבכור בהיקש.** ליאכל ליום ולילה: **אין עליך לדונו בלשון אחרון.** להקישה לחזה ושוק של תודה: **אלא בלשון ראשון.** לשל שלמים: **שלא מצינו.** ללמדו בכל התורה כולה אלא מכאן: **דהנך בכורות.** בכור שור בכור כשב בכור עז [כג] וכל לשון רבים דקרא עלייהו קאי לר' ישמעאל וה"נ אמרינן גבי ואת דמם ואת חלבם לר' ישמעאל בפרק ב"ש (לעיל לז.): **במאי קמיפלגי.** רבי ישמעאל ור"ע דע"כ אין היקש חוזר מלמד בהיקש ור"ע מ"ט גמיר לה: **הימנו ודבר אחר.** ת) אכילת חזה ושוק של תודה ליום ולילה הימנו ודבר אחר העמידוה קלת המלמד [כד] כתב בה דכתיב בתודה יום ולילה וקלת היא למדה ממקום אחר [כה] מאי היא חזה ושוק דלא כתיב בה: **רבי ישמעאל סבר היקש הוא.** נמלא [כו] מה שחזה ושוק נאכלין ליום ולילה מן ההיקש למד. ור"ע סבר הואיל ויום ולילה בתודה כתיב אע"ג דחזה ושוק למדה בהיקש לא הויא זמן אכילת חזה ושוק של תודה דבר הלמד בהיקש: **כשם שמזה לפני ולפנים כו'.** ולפני ולפנים גופיה אחת למעלה ושבע למטה בפר ושעיר בהימנו ודבר אחר גמר [כז] דבפנים למעלה בפר לא כתיב ביה מניינא דכתיב (ויקרא טז) והזה באצבעו על פני הכפרת וקדמה [כח] ולפני הכפרת יזה שבע פעמים [כט] ושבע למטה הוא דכתיבא ביה ובשעיר חטאת למעלה הוא דכתיבא והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת [שם] אותו חדא משמע [ל] ולפני הכפרת לא כתיב שבע וגמירי בהיקשא מהדדי דכתיב [שם] ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר אלמא עבודת פר ושעיר בפנים בהימנו ודבר אחר ילפינן דמקלת עבודה [לא] כל אחד כתובה בו ומקלתה למד מחבירו והדר מיגמר היכל מפנים בהיקשא דכן יעשה לאהל מועד [שם] אלמא הימנו ודבר אחר לא כהיקשא חשיב לה: **אלא למ"ד הוי היקש.** היכי הדר היכל וגמר מיניה בהיקשא: **מקומות הוא דגמירי מהדדי.** ואין זה [לב] חוזר ומלמד בהיקש דהיקש קמא בהמות איתקוש ובהיקשא בתרא מקומות איתקוש אבל גבי תודה ובכור [לג] חזה ושוק של תודה והיא עלמה למידה משלמים בהיקש:

תוספות

למה לי למכתב סביב בעולה סביב בחטאת הוו שני כתובים. סביב [לד] בעולה איצטריך לכדאמר לעיל [נג:] יכול יזרקנו זריקה אחת ת"ל סביב אלא סביב דחטאת קאמר ל"ל דארבע קרנות כתיב ביה [לה] ומיהו לרבי ישמעאל קשה דאיצטריך לגזירה שוה דיליף מיניה פיסוק ד' מתנות בעולה כדאמר לעיל ועוד למ"ד לעיל [שם] בחטאת נותן אמה אילך ואמה אילך איצטריך בחטאת סביב לגופיה שלא תאמר דסגי בשתי מתנות ברוחב [לו] אחת בשתי קרנות ושמא סביב דעולה הוא דמייתי [לז] דטובא סביב כתיב בעולה בפרשת ויקרא ועוד דעולה אתיא זריקה זריקה משלמים: **ואני מקישו לחזה ושוק של תודה.** משום דלחומרא מקשינן: **וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** תימה ונקשיה לחזה ושוק של איל נזיר דכתיב בהדיא ונאכל ליום ולילה כדמרבינן לעיל בפ"ק [לח] (דף ד) ובפרק כל הפסולין (דף לו.) וכ"ת דהאי דמרבינן מבשר זבח תודת שלמיו חשיב הקישא א"כ היכי יליף לה לעיל מחטאת ואשם דילפינן [לט] מההוא קרא ולעיל (דף נ.) איבעיא לן אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא איפשיטא ויש לומר דמסתברא לאקושי לתודה [מ] שנוהגת בכל בהמה בבכור [מא] ולא לאיל נזיר דאינו נוהג אלא באיל א"נ בשוק [מב] הימין כתב ותודה ילפי' משלמים דכתיב בהו ימין אבל איל נזיר לא כתיב ביה ימין:

עין משפט נר מצוה

עד ב ג מיי' פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה יב ופ"ג מהלכות עיה"כ הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
2. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א, ה
3. וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם יָצַק אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו: ויקרא ח, טו
4. וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה: במדבר יח, יח
5. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז, טז

מוסף רש"י

אל יסוד מזבח העולה. גבי חטאת נשיא כתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות מזבח העולה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העולה, וסו"ל למכתב אל יסוד המזבח, למה לי דכתיב מזבח העולה, אלא הכי קאמר אל יסוד מזבח תעשה העולה (פסחים סה.) **שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.** מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה (קדושין כד.). מדהדר כתביה לאידך ולא ילפא מחבריה ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה.) **ובשרם יהיה לך.** כחזה התנופה, בבכור מישתעי בסדר ויקח קרח (בכורות כז:) **הוסיף לך הכתוב הויה אחרת בבכור.** שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (במדבר יח יח) **שלא מצינו בכל התורה.** שלא מצינו מקרא אחר בכל התורה כולה. ודמן ואלבן ליכא לאוקמי בחד בכור, דבעל מום לא קרב (לעיל לז:) **שלא מצינו בכל התורה.** שיתנו לכהן, אלא מרבויא דהאי לך יהיה נפקא (בכורות כח.): **כשם שמזה לפני ולפנים כו'.** היקש הראשון לאו היקש הוא, שהרי בין בפר בין בשעיר כתיב מעלה ומטה, ולא הוצרכו ללמוד זה מזה אלא את המנין, הלכך כל חד וחד מעצמו למד מקצת ודבר אחר מסייעו במקצת ואין זה למד בהיקש. והיכי דמי היקש שאין חוזר ומלמד בהיקש, כגון אם לא נאמר למטה בשעיר כלל או למעלה בפר לא נאמר כלל ולמדו הבהמות זו מזו בהיקש היינו היקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש: **מקומות הוא דגמרי מהדדי.** אין זה היקש הלמד מן ההיקש, שהרי בהיקש הראשון למדו בהמות זו מזו, ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, ובהיקש השני לא הוקש שום דבר לאחת מן הבהמות ללמוד ממנה מה שלמדה בהיקש מחברתה, אלא המקומות הוקשו זה לזה, וכן יעשה לאהל מועד כאשר כפר על הקודש, והקודש לא למד כלום מתחלה בהיקש אלא הפר הוקש לשעיר והשעיר לפר במתנות הקודש (יומא נז.):

ליקוטים

מקומות הוא דגמרי מהדדי. כלומר ההיכל גמר מקדש הקדשים, כך כתיב וכפר על הקדש זה קדש הקדשים, וכן יעשה לאהל מועד זה ההיכל (ר"ח יומא נז.)

שיטה מקובצת

מסורת הש"ס

א) [פסחים סה. ע"ש], ב) [עי' תו' פסחים סד: ד"ה אתיא], ג) [קידושין כד. וש"נ], ד) לעיל נו ד"ה לשני ע"ש, ה) ספרי קרח קיח, ועי' ראה קכה, ו) [בכורות כז:], ז) [שם כח.] ירוש' מע"ש פ"א ה"א, קידושין פ"ב ה"ז, ח) עי' ספרי קרח שם, ט) [יומא עה: ע"ש] בכורות כ., י) [לעיל מט: וש"נ], כ) [לעיל לז: בכורות כח.], ל) [שבת פג: וש"נ], מ) [יומא נז. מנחות עח.], נ) [יומא נו:], ס) [שם נז.], ע) ויקרא ח טו, פ) עי' תו' קידושין לד ד"ה א ותו' פסחים סד, צ) פ"ד ה"א, תענית פ"ד ה"א, ק) ב"ק סג קו מנחות פב, ר) צו פרש' ו' ה"ה, ש) לעיל נ.,

גליון הש"ס

[גמ' ור"ע יליף ליה מבשרם וכו'. עי' לעיל דף לז ע"א בתוס' ד"ה תרי תנאי וכו' בסופו: רש"י ד"ה הימנו ודבר אחר אכילת חזה ושוק של תודה וכו'. עי' יומא דף כג ע"ב בתוס' ד"ה ילבש וכו']:

שינויי נוסחאות

א] למד על עולת חובה שטעונה יסוד נמחק (ש"מ, ב"ש ופרי"ד): ב] להלן ארבע מתנות אף כאן ארבע מתנות אמר (*ש"מ, וכ"ה ברש"י): ג] נ"א בשלמים (כי"צ). ועי' ש"מ בשם תוס' מהר"ף שכתב ומורי אמר דאם הי' רשאי להגיה הספרים במקום חטאת שלמים א"ש: ד] לכהנים כו' (כי"צ): ה] תיבות לפני חכמים נמחק (ש"מ): ו] אמר לו בני נדון דבר מדבר ונלמד דבר מדבר שלמים קדשים קלים ואין באין על חטא ובכור קדשים קלים ואינו בא על חטא (*ש"מ): ז] נ"ל ונלמד (כתה"י וש"מ): ח] לכהן ואינם באים בנדר ונדבה ובכור מתנה לכהן ואין בא בנדר ונדבה מה חטאת ואשם נאכלין